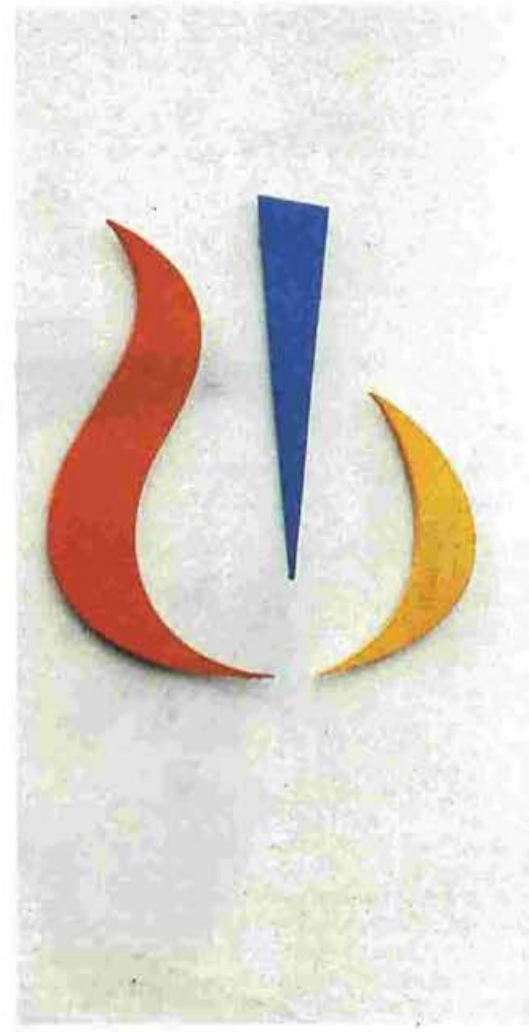
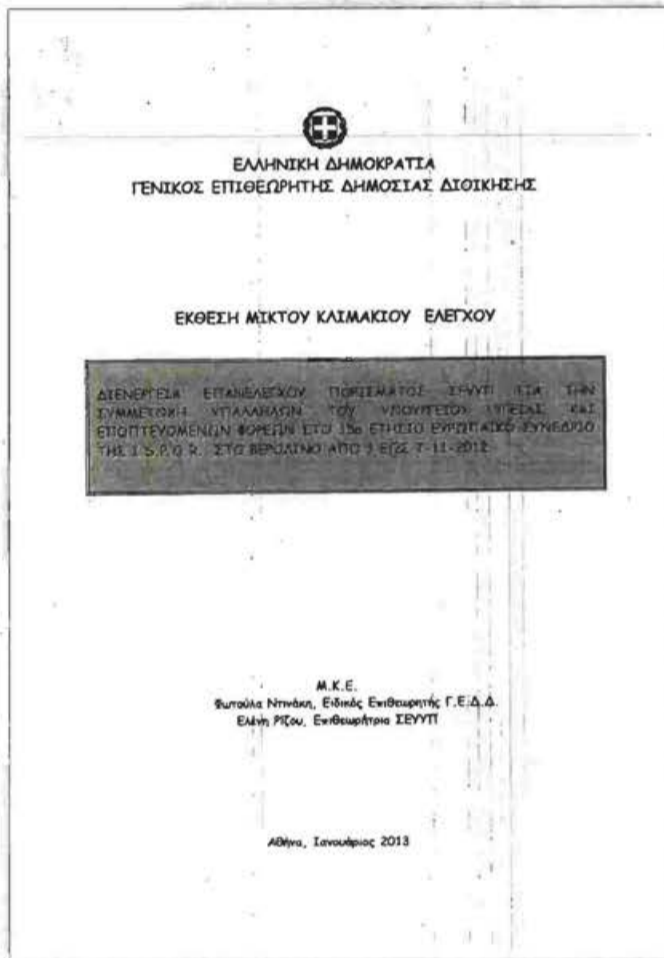

Όλα πληρωμένα από τη Novartis σε ανθρώπους-κλειδιά

Συνέδρια και ταξίδια-δώρα από τη φαρμακοβιομηχανία μέσω παρένθετων εταιρειών σε αυτούς που καθορίζουν τις τιμές των φαρμάκων

Οι μεθοδεύσεις της Novartis στην Ελλάδα δεν ήταν άγνωστες στις ελληνικές αρχές ούτε, κυρίως, στους υπουργούς. Το σύνολο σχεδόν του στελεχειακού δυναμικού του υπουργείου Υγείας που υπηρέτησε σε καίρια πόστα και καθόριζε την τιμή του φαρμάκου απολάμβανε δωρεάν ταξίδια με κορηγίες της Novartis και άλλων εταιρειών φαρμάκου. Τα ταξίδια διοργανώνονταν με «επιστημονικό αντικείμενο» από εταιρείες των οποίων αν ξύσει την επιφάνεια βρίσκεις τη φαρμακοβιομηχανία και τις σκοπιμότητές της. Στις 3-7 Νοεμβρίου του 2012 διοργανώθηκε στο Βερολίνο συνέδριο για τη Φαρμακοοικονομία από τη Διεθνή Εταιρεία φαρμακοοικονομίας και Έρευνας Αποτελεσμάτων (ISPOR). Σ' αυτό συμμετέχουν πάνω από 40 στελέχη του υπουργείου Υγείας και εποπτευόμενων οργανισμών. Ανάμεσά τους σύμβουλοι υπουργών, μέλη των επιτροπών που καθορίζουν την τιμή των φαρμάκων, γιατροί και καθηγητές από τον χώρο της δημόσιας υγείας. Θεωρητικά πρόκειται για επιστημονικό συνέδριο ενός οργανισμού που φροντίζει στον τίτλο του να εμφανίζεται ως επιστημονική οργάνωση. Τους Έλληνες συμμετέχοντες στο συνέδριο στέλνει με έξοδά του το ελληνικό τμήμα της ISPOR, το οποίο διευθύνει η **Μαρία Γείτονα**, αναπληρώτρια καθηγήτρια Οικονομικών Υγείας στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου. Στη διοίκηση του ελληνικού παραρτήματος συμμετέχουν ακόμη ο καθηγητής **Γιάννης Υφαντόπουλος**, η **Δήμητρα Λαμπρέλλα**, το στέλεχος της Novartis **Μαγδαληνή Χατζίκου** και ο **Νίκος Καραπάνος**, μέλος της Επιτροπής Τιμολόγησης Φαρμάκων. Η ISPOR πληρώνει τα έξοδα για τη μεταβολή και παραμονή σαράντα και πλέον ατόμων στο Βερολίνο επί πέντε μέρες. Ανάμεσα στους συμμετέχοντες στο συνέδριο είναι ο σύμβουλος των υπουργών Υγείας **Νίκος Μανιαδάκης**, η πρόεδρος της Επιτροπής Τιμολόγησης Φαρμάκων **Ζωή Τζέδε**, ο σύμβουλος της γενικής γραμματεία Δημόσιας Υγείας **Βασιλική Μπάμπαλη**, στέλεχος του ΕΟΠΥΥ, των πανεπιστημίων και δημόσιων νοσοκομείων. Πού

Από το 2012 το υπουργείο Υγείας γνώριζε επίσημα τι συνέβαινε μεταξύ Novartis και στελεχών του. Στο πόρισμα που «χάθηκε» περιλαμβάνονται ονόματα γιατρών και στελεχών του υπουργείου που πήγαιναν σε «επιστημονικά» συνέδρια της Novartis.

Τα ονόματα γιατρών και στελεχών του υπουργείου που εντοπίζονται στο πρώτο πόρισμα, έπρεπε να ερευνηθούν και να σταλεί η υπόθεση στον εισαγγελέα

όμως βρίσκει τα χρήματα μια εταιρεία της οποίας οι δραστηριότητες δεν αποφέρουν έσοδα; Σύμφωνα με όσα καταθέτει αργότερα η πρόεδρος του ελληνικού τμήματός της Μαρία Γείτονα σε έρευνα της Επιθεώρησης Δημόσιας Διοίκησης, τα χρήματα προέρχονται από δωρεές. Το συγκεκριμένο ταξίδι πληρώθηκε από προσφορά της εταιρείας Ελληνική Εκπαιδευτική Εταιρεία.

Το τρίγωνο της αμαρτίας
Ποια όμως είναι η γαλαντόμα Εκπαιδευτική Εταιρεία, η οποία προσφέρει αφειδώς μερικές δεκάδες χιλιάδες ευρώ; Όπως προκύπτει από το ΦΕΚ, είναι Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης (ΕΠΕ). Μέτοχοί της είναι ο σύζυγος της καθηγήτριας Μαρίας Γείτονα **Ευάγγελος** και τα δύο παιδιά τους. Έδρα της δηλώνονται τα Εκπαιδευτήρια Γείτονα στην Παλλήνη.

Όταν η Μαρία Γείτονα κατά την εξέτασή της από τους επιθεωρητές Δημόσιας Υγείας ερωτάται πού βρήκε η Εκπαιδευτική Εταιρεία τα χρήματα ώστε να τα δωρίσει, απαντά πως πρόκειται για κορηγία φαρμακευτικών εταιρειών. Ανάμεσά τους είναι η Novartis, η οποία προσφέρει 25.000 ευρώ. Ανάμεσα δηλαδή στη διοργανώτρια εταιρεία με πρόεδρο την κ. Γείτονα και τους αποδέκτες μεσολαβεί μια παρένθετη εταιρεία της οικογένειας Γείτονα, η οποία αναλαμβάνει να μετακυλίσει τα χρήματα από τις φαρμακευτικές εταιρείες στους ενδιαφερομένους. Γιατί όμως γίνεται αυτό; Με βάση το νομικό πλαίσιο που υπάρχει στην Ελλάδα, κάθε στέλεχος με θέση στον δημόσιο τομέα το οποίο συμμετέχει σε συνέδρια με κορηγούς φαρμακευτικές πρέπει όχι μόνο να δηλωθεί από τις φαρμακευτικές, αλλά να δοθεί και ειδική άδεια συμμετοχής. Πρέπει επίσης

να κατατεθούν όλα τα αποδεικτικά στοιχεία που δικαιολογούν τη συμμετοχή λόγω επιστημονικής ειδικότητας στο συγκεκριμένο συνέδριο.

Αυτό λοιπόν που έκαναν η Novartis και οι άλλες φαρμακευτικές ήταν να εξασφαλίζουν τη συμμετοχή όσων επέλεγαν στα συνέδρια χωρίς αυτό να γίνεται αντιληπτό ούτε να φαίνεται πως υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων. Η τριγωνική σχέση απενοχοποιούσε τους συμμετέχοντες, αφού εξαφάνιζε τους πραγματικούς κληρονόμους.

Για τη Μαρία Γείτονα, ωστόσο, δεν υπάρχει τίποτε μερμπό. Όπως δήλωσε στο Documento, η Novartis όντως πραγματοποιούσε χρηματικές προσφορές, «αλλά ήταν μία μόνο από τις εταιρείες που άσκησαν αυτή την πρακτική, αφού αποτελεί ευρύτατη τακτική των εταιρειών να προχωρούν σε χρηματοδοτήσεις». Μάλιστα, υποστήριξε πως το όλο ζήτημα που έχει ανακύψει «πιθανόν να είναι πολιτικό παιχνίδι ή και να έχει δημιουργηθεί από ανταγωνίστριες εταιρείες». Όσον αφορά τη σχέση της

Novartis με την Ελληνική Εκπαιδευτική Εταιρεία, παραδέχτηκε ότι έχει υπάρξει χρηματοδότηση, αφού «όχι μόνο η Novartis, αλλά και πολλές άλλες εταιρείες έχουν επιλέξει να χρηματοδοτήσουν την Ελληνική Εκπαιδευτική Εταιρεία». Για την κ. Μαρία Γείτονα, οι φαρμακευτικές επιλέγουν να χρηματοδοτούν και να δωρίζουν ποσά σε μια εταιρεία εκπαιδευτηρίων γιατί... έτσι επιλέγουν.

Η Γείτονα στη στενή γειτονιά της Novartis

Η Μαρία Γείτονα, όπως αποδεικνύεται, βρίσκεται σε στενή επαφή με τη Novartis. Κατ' αρχάς, συμμετέχει από κοινού στη διοίκηση της ISPOR με τη Μάγδα Χατζίκου, στέλεχος της Novartis. Οι δρόμοι της καθηγήτριας Γείτονα και του στέλεχους της Novartis συναντιούνται το 2004. Η Μαρία Γείτονα είναι επιβλέπουσα καθηγήτρια στη διδακτορική διατριβή της Χατζίκου. Από το 2010 και μετά, ξεκινούν οι χρηματοδοτήσεις της Novartis στο ερευνητικό έργο της αναπληρώτριας καθηγήτριας στο Πανεπιστήμιο

Πελοποννήσου. Από το 2010 έως το 2011 εκπονεί μελέτη κόστους-οφέλους για την αντιμετώπιση της χρόνιας αποφρακτικής πνευμονοπάθειας. Χρηματοδότης είναι η Novartis. Το 2012 είναι επιστημονική υπεύθυνη της έρευνας «Διαχείριση φαρμακοοικονομικού μοντέλου του προϊόντος Glivec» και της έρευνας «Το κόστος της χρόνιας μυελογενούς λευχαιμίας στην Ελλάδα». Χρηματοδότης η Novartis. Το 2014 ανέλαβε την επιστημονική ευθύνη για το πρόγραμμα «Οικονομική αξιολόγηση των στρατηγικών κηλίωσης σιδήρου», με χρηματοδότηση (καλά μαντέψατε) της Novartis. Την ίδια περίοδο, μια έρευνά της για τον καρκίνο του πνεύμονα χρηματοδοτείται από τη Novartis και το 2016 η έρευνα για τη διαχείριση και το κόστος ασθένειας στην Ελλάδα φυσικά χρηματοδοτείται από τη Novartis.

Η σχέση με τη Novartis παίρνει άλλη μορφή όταν – με μια αντίστροφη κίνηση – η κ. Γείτονα συγκεντρώνει αυτούς που η Novartis θα ήθελε να επηρεάσει σε ένα συνέδριο.

Ηξεραν αλλά έκρυβαν

Στις 16 Νοεμβρίου του 2012, λίγες μέρες μετά τη λήξη του συνεδρίου στο Βερολίνο, ο αναπληρωτής υπουργός Υγείας **Μάριος Σαλμάς** δίνει εντολή στο Σώμα Επιθεωρητών Υγείας να ερευνηθεί πώς παράγοντες του υπουργείου που σχετίζονται με το φάρμακο συμμετείχαν σε συνέδριο με έξοδα φαρμακευτικών. Ενώ η αρχική εντολή είναι να ερευνηθεί το θέμα εντός 90 ημερών, κάποιος άρατος μεσολαβητής δίνει εντολή να ολοκληρωθεί η έρευνα σε μερικές μέρες. Ο γενικός επιθεωρητής **Μιχάλης Σαμπατακάκης** υποβάλ-

ει πόρισμα μόλις οκτώ σελίδων. Ο αναπληρωτής υπουργός χαρακτηρίζει το πόρισμα «ανεπαρκές και συγκαλυπτικό» και δίνει εντολή στον γενικό επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης να κάνει έρευνα. Οι επιθεωρητές **Φωτούλα Ντινάκη** και **Ελένη Ρίζου** υποβάλουν το δικό τους πόρισμα τον Ιανουάριο του 2013, το οποίο περιλαμβάνει αποκαλυπτικές πτυχές της υπόθεσης. Από την έρευνα προκύπτει πως κρατικοί λειτουργοί και αξιωματούχοι που θα έπρεπε να μην έχουν φυσική ή άλλη σχέση με τις φαρμακοβιομηχανίες – με τις

οποίες θεωρητικά είναι σε αντίπαλες πλευρές – πληρώνονται έμμεσα από αυτές. Η χειρότερη πλευρά είναι αυτή που δεν μπορεί να αξιολογηθεί σε ένα πόρισμα τεχνοκρατών: χειραγωγούνται προς την κατεύθυνση πολιτικών για την υγεία οι οποίες τους παρουσιάζονται ως αποτέλεσμα συνεδρίων τα οποία διοργανώνονται από τις ίδιες φαρμακευτικές.

Παρότι το πόρισμα έπρεπε να διαβιβαστεί στο ΣΔΟΕ για έλεγχο των εταιρειών αλλά και στον εισαγγελέα, είναι άγνωστο ποιον δρόμο ακολούθησε μετά τη σύνταξή του.

Αναστατώνει τον κόσμο με τις πρακτικές της

182,5

εκατ. ευρώ πρόστιμο σε Novartis και Roche από τις ιταλικές αρχές

Νότια Κορέα: Από τον περασμένο Αύγουστο έξι πρώην και νυν στελέχη της Novartis αντιμετωπίζουν κατηγορίες ότι πλήρωσαν περισσότερα από 2 εκατ. δολάρια σε γιατρούς νοσοκομείων με αντάλλαγμα τη συνταγογράφηση φαρμάκων της εταιρείας. Στο εδώλιο κάθισαν μαζί τους 6 εκδότες επιστημονικών εκδόσεων και 15 γιατροί. Η εταιρεία κατηγορείται ότι χρηματοδοτούσε ακαδημαϊκές συναντήσεις που οργανώνονταν από τις επιστημονικές εκδόσεις, αλλά στην πραγματικότητα έδιναν χρηματικά δώρα στους γιατρούς με το πρόσχημα των αμοιβών για τη συμμετοχή σε συνέδριο ή για κάποιο κείμενο στην έκδοση.

Ιαπωνία: Το σκάνδαλο αφορούσε το φάρμακο Tasigna για την λευχαιμία, το φάρμακο Gleevec για τη θεραπεία μορφών του καρκίνου και το φάρμακο Diovan για την υψηλή πίεση. Υπάλληλοι και αντιπρόσωποι πωλήσεων κατηγορήθηκαν ότι άλλαξαν τα στοιχεία κλινικών δοκιμών προκειμένου να κρύψουν τις παρενέργειες των φαρμάκων και να καλύψουν τα ίχνη τους.

Κίνα: Θυγατρικές εταιρείες της Novartis κατηγορήθηκαν ότι στο διάστημα από το 2009 έως το 2011 συγκεντρώνουν υπάλληλοι προσέδωσαν δώρα, ταξίδια, ανάρμοστες ξεναγήσεις, διασκέδαση και προσωπικές χάρες στους γιατρούς και τις οικογένειές τους. Για την υπόθεση η εταιρεία πλήρωσε πρόστιμο 25 εκατ. δολάρια στις αμερικανικές αρχές.

Τουρκία: Ανώνυμος πληροφοριοδότης έστειλε μακροσκελές μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στον διευθύνοντα σύμβουλο της Novartis, Τζο Χιμένες. Σε αυτό ανέφερε ότι η εταιρεία έδινε μίζες προκειμένου να αυξήσει τη συνταγογράφηση των φαρμάκων της σε δημόσια νοσοκομεία και αποκόμιζε όφελος 85 εκατ. δολαρίων. Η εταιρεία αρνείται τις κατηγορίες, αλλά η εισαγγελία της Αγκυρας διενεργεί ξεχωριστή έρευνα.

Ιταλία: Οι αρχές κατά των μονοπωλίων επέβαλαν πρόστιμο ύψους 182,5 εκατ. ευρώ στη Novartis και την επίσης ελβετική φαρμακευτική Roche Holdings με την κατηγορία ότι πίεζαν τους γιατρούς να συνταγογραφούν το ακριβό φάρμακο Lucentis έναντι του φθηνότερου Avastin της εταιρείας Genentech.

